

Riktlinjer för oljeavskiljare

Dessa riktlinjer har tagits fram för att verksamheter och enskilda ska få en enhetlig bedömning med likartade krav vad gäller oljeavskiljare och för att skydda miljön och reningsanläggningar från skadliga ämnen från golvavlopp.

Riktlinjerna gäller vid nyinstallation. Befintliga oljeavskiljare ska klara de utformningskrav som gällde vid tiden för installationen. Om oljeavskiljaren har undermålig funktion, till exempel på grund av ökad belastning, kan en uppgradering av oljeavskiljaren krävas av miljö- och byggnämnden.

1. Inledning

I Älvsbyn har vi skilda system för vårt avloppsvatten. Det avlopp som går till reningsverket kallas spillvatten och det avlopp som leds direkt ut till närmsta vattendrag heter dagvatten och består av regn-/smältvatten och dräneringsvatten. Oljeavskiljare kan vara kopplade antingen till spillvattennätet eller till dagvattennätet.

En slam- och oljeavskiljaranläggning fungerar på så sätt att slam sjunker till botten och olja stiger till ytan, medan den renare vattenfasen går vidare ut i avloppet. På så sätt kan olja och till viss del metaller avskiljas från utgående avloppsvatten, vilket minskar den negativa påverkan på miljön.

Olja och metaller orsakar både akuta gifteffekter och långsiktiga effekter i vattenmiljöer. Dricksvattentäkter kan skadas redan vid små utsläpp. För avloppsreningsverken kan förekomsten av olja leda till störningar i reningsprocessen, vilket i sin tur kan resultera i ett sämre reningsresultat. Utsläpp av metaller till spillvattennätet leder också till försämrad kvalitet på slammet från reningsverket.

Avskiljare för spillvatten ska installeras om vattnet kan innehålla mer än obetydliga mängder av skadliga ämnen. Huvudmannen för avloppsanläggningen (Älvsbyns Energi AB) har enligt lagen om allmänna vattentjänster rätt att ange vad som får släppas ut till ledningsnätet eller vid upprepade problem kräva åtgärd eller högre taxa.

2. När krävs det en oljeavskiljare?

Avloppsvatten från verksamheter får ledas till kommunala avloppsreningsverk när det uppfyller de utsläppskrav som ställs i ABVA¹. Ofta krävs en oljeavskiljare för att rena vattnet innan det släpps till spillvattennätet. Även vatten som leds till dagvattennätet behöver renas om det innehåller olja eller andra föroreningar.

Verksamheter där det finns risk för utsläpp av olja till spill- eller dagvattennät ska installera oljeavskiljare. Följande verksamheter behöver normalt ha oljeavskiljare installerad (vissa verksamheter behöver dessutom kompletterande rening):

- Fordonstvättar, bilvårdsanläggningar, Gör Det Själv-hallar
- Bensinstationer/tankstationer
- Bilskrotar

¹ Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp

- Verkstäder med golvavlopp
- Andra platser där oljespill kan förekomma, t.ex. maskinrum, maskinhallar, lager och kompressorrum med golvavlopp

2.1 Garage och parkeringshus

För garage och parkeringshus förordas avloppslösa utrymmen. Smältvatten kan då hanteras genom avdunstning i täta golvrännor. För parkeringshus och garage med ledningsanslutet golvavlopp krävs installation av oljeavskiljare.

2.2 Villagarage

Golvbrunn i garage bedöms inte vara nödvändigt i ett normalt villagarage som endast används för privat bruk. Anledningen är att risken för att olja och andra vätskor ska rinna ut och förorena vattendrag är högre än nyttan med att ha en golvbrunn för till exempel avrinning av snö från bilen. Miljöbalkens försiktighetsprincip ska alltid tillämpas och därför bör inte golvbrunn installeras

Finns det särskilda omständigheter som gör att golvbrunn behövs i garaget och fastigheten ligger inom verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp, så ska brunnen vara kopplad till spillvattennätet, *inte* till dagvattennätet eller lokalt omhändertagande av dagvatten. Om golvbrunn ska finnas i villagarage ska det finnas en oljeavskiljare eller motsvarande anläggning. I spillvattennätet samlas avloppsvatten som leds till det kommunala reningsverket.

Om garaget ligger utanför kommunalt verksamhetsområde ska miljö- och byggkontoret göra en bedömning av vilka skyddsåtgärder som kan vara nödvändiga. Golvbrunnen får inte vara kopplad till den enskilda avloppsanläggningen.

2.3 Oljeavskiljare i vattenskyddsområde och utanför kommunalt avloppsnät

Inom vattenskyddsområden kan andra krav komma att ställas genom skyddsföreskrifter för vattentäkt eller reservvattentäkt. Oljeavskiljare kan då krävas även för andra typer av verksamheter. Även där det saknas kommunalt avloppsnät kan det krävas oljeavskiljare. I sådana fall ska vattnet från oljeavskiljaren ledas vidare till en separat avloppsanläggning och inte kopplas till anläggningen för hushållets avloppsvatten.

2.4 Anmälningsplikt

Den som planerar att ändra sin verksamhet på sådant sätt att det kan påverka utsläppet till spill- eller dagvattennätet, antingen inom byggnaden eller på fastigheten, ska meddela detta till Älvsbyns Energi AB.

Installation av avlopp och/eller oljeavskiljare utanför kommunens avloppsnät kräver anmälan till miljö- och byggnämnden. Nya verksamheter och vissa ändringar av befintliga verksamheter kan dessutom kräva en anmälan enligt miljöbalken.

Installation av oljeavskiljare kräver bygganmälan och förändring av användning av en byggnad kan kräva bygglov. Observera att en oljeavskiljaranläggning inte är en komplett reningsanläggning. För vissa verksamheter kan ytterligare reningssteg behövas efter oljeavskiljaren för att klara gällande krav.

3. Ansvar

Enligt hänsynsreglerna i miljöbalken ska en verksamhetsutövare vidta skyddsåtgärder för att motverka negativ påverkan på miljön. Det innebär bland annat att en verksamhetsutövare med utsläpp till en oljeavskiljare alltid måste försäkra sig om att oljeavskiljaren är rätt dimensionerad för verksamheten samt att den kontrolleras och töms vid behov. Verksamhetsutövaren ska kunna verifiera att avskiljaren fungerar tillfredsställande och ska kunna visa detta för tillsynsmyndigheten på begäran.

I de fall flera verksamheter är kopplade till samma oljeavskiljare är det viktigt att alla som är inkopplade är medvetna om hur deras verksamhet kan påverka oljeavskiljarens funktion. Det ska vara klart vem som är ansvarig för skötsel, kontroll och tömning av oljeavskiljaren samt vem som är ansvarig för kontakten mot Älvsbyns Energi AB och miljö- och byggkontoret. Gentemot Älvsbyns Energi AB är fastighetsägaren alltid den ytterst ansvarige för utsläppen från fastigheten till spillvatten- resp. dagvattennätet. För utsläpp till spillvattennätet finns en gränsvärdeslista i ABVA som gäller vid förbindelsepunkt. Enligt miljöbalken är verksamhetsutövaren ansvarig för sina utsläpp.

4. Utformning och skötsel

4.1 Dimensionering, larm och provtagningsbrunn

För oljeavskiljare finns en europeisk standard som är antagen som en svensk standard, SSEN 858. Standarden omfattar två klasser av oljeavskiljare, klass 1 och 2.

- Klass 1-avskiljare är utrustade med koalescensfilter som underlättar avskiljningen av olja och har därmed en högre reningsgrad. Därför ska denna typ av avskiljare väljas vid nyinstallation.
- Klass 2-avskiljare är av så kallad gravimetrisk typ, saknar filter och förutsätter bland annat att vattenströmningen genom oljeavskiljaren är lugn för att oljan ska kunna avskiljas. Denna typ av avskiljare klarar inte kommunens lokala utsläppskrav och ska därför inte väljas vid nyinstallation.

Av standarden framgår bland annat hur oljeavskiljare kan utformas och dimensioneras samt installeras och underhållas. Alla nyinstallationer av oljeavskiljare ska uppfylla standardens krav på funktion och dimensionering.

Verksamhetsutövaren är skyldig att se till att oljeavskiljaren är rätt dimensionerad och anpassad för sin verksamhet. Verksamhetsutövaren har även en skyldighet att samråda med fastighetsägaren så att det avloppsvatten som förs ut på det kommunala nätet inte överskrider gränsvärdeslistan i ABVA.

Belastas oljeavskiljaren av dagvatten kan by pass-funktion krävas. Bypass-funktion innebär att det mest förorenade vattnet vid regn, s.k. first flush, går genom oljeavskiljaren och att resterande del leds förbi oljeavskiljaren för att inte spola ut den tidigare avskilda oljan. Oljeavskiljare som är kopplade till dagvattennätet ska alltid ha ett översvämningsskydd så de inte töms vid skyfall. Oljeavskiljare ska normalt vara utrustade med ett larm som varnar vid hög oljenivå. Givaren ska placeras så att den larmar en tid innan avskiljaren är helt full, det vill säga innan den når 80 % av lagringskapaciteten, vilket vanligtvis ligger i intervallet 15-20 cm under ytan. Det

finns även högnivåalarm (för oljeavskiljare med automatisk avstängning vid utlopp) och slamlarm (varnar vid för hög slamnivå). Larmskåpet ska placeras där anställda vistas regelbundet.

4.2 Kontroll, tömning och besiktning

4.2.1 Regelbunden kontroll

För att försäkra sig om att oljeavskiljaren töms tillräckligt ofta krävs regelbundna kontroller av slam- och oljeskikt. Ett för tjockt slamskikt försämrar avskiljningen eftersom uppehållstiden i oljeavskiljaren minskar. För att säkerställa oljeavskiljarens funktion ska följande kontroller genomföras minst var sjätte månad:

- Kontroll av tjocklek på slam- och oljeskikt. Se metod nedan.
- Funktionstest på oljenivåalarm. Se metod nedan.
- Kontroll att vattennivåerna ligger i våg framför och bakom eventuella skärmar.
- Kontroll av funktionen på den automatiska avstängningsventilen.

Kontrollerna ska dokumenteras och journaler ska kunna visas upp på begäran av miljö- och bygghkontoret. Eventuella avvikelser ska kommenteras och åtgärd framgå av journalen.

Mätning av slamlagrets och oljans tjocklek

Slamvolym mäts genom pejling med en graderad sticka som förs ner i slamlagret. Vid pendlning av stickan känner man var slamlagret börjar genom att motståndet ökar. Notera nivån på stickan och för sedan ner den till botten av avskiljaren, notera nivån igen. Genom att räkna ut skillnaden mellan de två avläsningarna får man fram tjockleken på slamnivån. Vid kontroll av oljeskiktet kan en speciell vattenpasta, som skiftar färg vid kontakt med vatten, användas. Oljeskiktets tjocklek mäts med en pejlsticka som belagts med pasta. Vid nyinstallation av oljeavskiljare är provtagningsbrunn för kontroll av utgående vatten, larm för hög oljenivå samt avstängningsventil obligatoriskt. I de fall oljeavskiljaren är utrustad med koalescensfilter ska dessa rengöras och bytas enligt tillverkarens rekommendationer. Också detta ska journalföras.

Kontroll av oljenivåalarm

Kontroll av oljenivåalarm görs genom att larmgivaren lyfts upp i luften. Larmet ska då gå igång. När givaren åter placeras i oljeavskiljaren, kontrollera att den sitter på rätt nivå. Denna typ av kontroll förutsätter att larmet är försett med en konduktiv givare som bygger på skillnaden i ledningsförmåga i vatten och olja. I ledande omgivning (vatten) larmar den inte, men i icke-ledande omgivning (olja eller luft) larmar den. Leverantören ska kunna svara på frågor om oljenivåalarm och kontroll av detta.

4.2.2 Tömning

Typ av oljeavskiljare, storlek och belastning avgör tömningsfrekvensen. Vanligtvis bör tömning ske 1-2 gånger per år. Enligt standarden SS-EN 858 bör tömning av oljeavskiljaren ske när halva slamvolymen eller 80 % av lagringskapaciteten för olja är fylld. Det är viktigt att följa rekommendationerna från tillverkaren.

En beställning av tömning ska ske i så god tid att larmet aldrig hinner lösa ut. Larmet är en sista försiktighetsåtgärd. Tömning ska helst ske av hela avskiljaren. Det finns i princip aldrig något skäl att toppsuga eftersom för mycket slam i oljeavskiljaren

minskar uppehållstiden och försämrar oljeavskiljningen. För att inte överbelasta oljeavskiljaren med slam ska även golvränna eller golvbrunn med slamfång tömmas.

Oljeavskiljaren fungerar bara när den är vattenfylld. Därför ska oljeavskiljaren alltid återfyllas med vatten efter tömning.

Slam och olja från oljeavskiljare och golvrännor är farligt avfall och därför ska dokumentation finnas över borttransporterade mängder.

4.2.3 Besiktning av oljeavskiljaren

Oljeavskiljare som är installerade enligt standard SS-EN 858 från 2003 och framåt ska genomgå en besiktning vart femte år. Vid besiktningen ska följande kontrolleras:

- Ingående komponenters täthet
- Att tanken är hel och tät (eventuell sprickbildning och andra skador)
- Kontroll av eventuell invändig ytbehandling
- Kontroll av dämpskärmar, rör och liknande avseende fastsättning och funktion
- Kontroll av elektriska komponenter och larm

Resultatet av besiktningen ska dokumenteras och journaler ska kunna visas upp på begäran av miljö- och byggkontoret. Eventuella avvikelser ska kommenteras och åtgärd framgå av journalen.

Vad gäller äldre oljeavskiljare kan miljö- och byggkontoret ställa krav på besiktning av bland annat täthet och funktioner.

4.3 Provtagning

För vissa typer av verksamheter kan provtagning av utgående vatten från oljeavskiljare krävas för att undersöka om avskiljningen är tillräcklig och det utgående vattnet uppfyller de krav som finns. Prov ska inte tas direkt efter en tömning av oljeavskiljaren och ska genomföras under normala driftförhållanden. Provet ska tas av en certifierad provtagare och analyseras av ett ackrediterat laboratorium.

5. Avfall

Avfall som uppkommer från slam- och oljeavskiljare och tillhörande golvrännor ska hanteras som farligt avfall. Den som lämnar ifrån sig farligt avfall ska kontrollera att transportören eller mottagaren har tillstånd för hanteringen. För varje slag av farligt avfall ska anteckningar föras om mängd avfall som uppkommer årligen och till vem avfallet lämnas. Anteckningarna ska sparas i minst tre år.

Spillolja, glykol, kemikalier och rester från avfettningsbad är farligt avfall och ska samlas upp och lämnas till godkänd mottagare. Farligt avfall får inte hällas i avloppet även om det finns en oljeavskiljare.

